

Kahve Molası

Cem MANSUR

Mühendis olmak için gittiği İngiltere'den orkestra şefi olarak dönen, hayat hikayesi başarılarla dolu sanatçımız ilk çıkışını İngiltere Kraliyet Müzik Akademisi'nde solfej ve piyano eğitimini başarıyla tamamlayarak gösterdi. Londra'da 1979 yılında St. James Oda Orkestrası'nı kurarak, başına geçti. Daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nde şeflik çalışmalarına devam etti, burada ünlü şef Leonard Bernstein ile çalıştı ve "Ricordi" ödülüne layık görüldü. 1984 yılında Türkiye'ye yerleşen sanatçı, İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin orkestra şefliğine atandı ve bu görevi uzun zaman sürdürdükten sonra Akbank Oda Orkestrası'nın daimi şefliğine getirildi. Cem Mansur ile Puccini Festivali'nde yönettiği prodüksiyonun temsilleri arasında konuştuk...

Röportaj: Kemal YÜKSEL

ACME: Müzik alanındaki üstün başarınızın ve yeteneğinizin hikayesinden bahsedebilir misiniz?

Cem MANSUR: Başarı aslında göreceli bir kavram. Benim için ne kadar "meşhur" olduğum, ne kadar para kazandığım vs anlamına gelmiyor. Başarı, mümkün olan en büyük sayıda insanın yaşamına müzik yoluyla yeni derinlikler getirmek, her defasında yeni-

den hayat vermek durumunda olduğum başarıları derinlemesine anlamak ve orkestraları ellerinden gelenin en iyisini yapmaya motive etmek. Yetenek şüphesiz önemli ancak tek başına pek işe yaramıyor. Çalışmak, araştırmak, herşeyden önce de tecrübe kazanmak gerekiyor. Ben müziğe çok geç bir yaşta, 19 yaşında başladım. Hayatımı müzikle geçirmek istediğimden o kadar emindim ki, başlamış olduğum mühendislik eğitimini ortada bıraktım

ve "ne olursa olsun ama müzik olsun" diye eğitimime başlayıp kaybettiğim yılları telafi etmeye çalıştım. Orkestra şefliği hevesi bir süre sonra kendini gösterdi.

ACME: Sizin için müzik bir ihtiyaç mı, hayatınızın her alanında sesi duyuyor ve onunla mı yaşıyorsunuz? Sokakta yürürken, üzgün ve kederinizle baş başayken?

Cem MANSUR: Müzik benim için sadece bir ihtiyaç değil, ihtiyaçlarımın en büyüğü. Yaşamımın her alanına yön ve anlam veren şey. Müzik dünyadan kaçmak için bir yol değil, dünyayla barışmanın, onu anlamının yolu. Arzu ederdim ki, daha çok insanın yaşamına müzik, gerçek bir uygarlık ihtiyacı olarak girsin.

ACME: Mühendis olmak için gittiğiniz İngiltere'den bir orkestra şefi olarak dönmek, bu büyük dönüşümün hikayesinden bahsedebilir misiniz?

Cem MANSUR: Bundan az önce bahsetmeye başladım. Müziği 15-16 yaşlarımda ciddi olarak dinlemeye başlamıştım ama meslek olarak yapma konusunda hep bir geç kalmışlık hissi vardı. İngiltere'ye gittiğimde karşılaştığım müzik ortamı, yepyeni şeyler keşfetmek ve en önemlisi, istemediğim ve hiçbir yeteneğim olmayan bir konuda okuyor olmam kararımı kolaylaştırdı. Anglo-Sakson eğitim sisteminin büyük bir avantajı, "geç kaldın, geçmiş olsun" demek yerine "gel bakalım, sen bu işi çok yapmak istiyorsun, bir yolunu bulalım" demesi. İngiltere'de beni konservatuar ve üniversiteye dışardan hazırlayacak her türlü sınav hakkı, öğrenme şansı vardı. Orkestra şefliği,

Ben daha çok, müzikten ne sebeple olursa olsun, uzak kalmış kişilerin yaşamına bu zenginliği sokma fırsatını yakaladığım yerlerde çalışmayı seviyorum. Türkiye özellikle bu açıdan önemli. Ancak, bazen de belli durumlar özellikle keyifli olabiliyor. Mesela şu anda İtalya'da Puccini Festivali'nde bir prodüksiyon yönetiyorum (provaları tamamladım, temsillere gidip geliyorum) Bu müziğin vatanında, bestecinin evinin hemen yanında, bu müziğin en iyi yorumcularıyla çalışmanın özel bir tatmin sağladığını da söylemek gerek

üniversitede ikinci sınıftayken yapmak istediğimden emin olduğum şeydi. Ondan sonra kendi kurduğum öğrenci orkestrası vs derken, yavaş yavaş başladım. Ama insan öyle hemen "orquestra şefi" olmuyor. Asıl profesyonel yaşamda çalışmaya başlayınca gerçekten öğrenmeye başlıyorsunuz.

ACME: Klasik müziğin oluşmasındaki temel faktörler nelerdir? Hangi ihtiyaçlardan doğmuştur, bir kitlenin müziği diyebilir miyiz?

Cem MANSUR: Çenelde bir müziğe veya başka bir esere "klasik" demek, onun, zamanaşımına ve kültürlerarası "sınır"lara dayanıklı olması anlamına geliyor. Klasik müzik dediğimiz olay, bugün "uygar" dediğimiz dünyanın ve değerlerinin oluştuğu ve kazanıldığı dönemlerde ve coğrafyalarda ortaya çıkmış. Bir kitlenin müziği demek kesinlikle yanlış olur. Onu böyle görmek, çok büyük bir nimetten, insanların çoğunu mahrum etmek anlamına gelir. Halbuki klasik müzik dünyanın en demokratik şeyi. Büyük besteciler, çoğunlukla çok sade ailelerden hatta çok fakir ortamlardan gelmiş. 18. yüzyılda Mozart ve Haydn gibi bestecilerin bir yandan senfoniler, operalar yazarken diğer yandan sokak ve dans müziği yazdığını unutmamak lazım.

ACME: Ülkemizde ve Avrupa'daki klasik müzik anlayışı arasındaki farklar nelerdir? Siz en çok neleri sahneleme ve yaşatma arzusunun taşıyorsunuz?

Cem MANSUR: Belli bir ülkede "yaklaşım şudur" diye bir genelleme yapmakta zorlanıyorum. Herşey, yalnız müziğe değil, her türlü sanat dalına eğitimde ne kadar önem verildiği, kurumların nasıl desteklendiklerine, bu kurumların eğitim programlarının olup olmadığına, müzisyenlerin sosyal sorumluluklarının farkında olup olmadıklarına bağlı. Bunların Avrupa'da da her zaman doğru yapıldığını söyleyemeyiz. Bazı ülkelerde ciddi bir kanıksama sorunu var ve bu, yeni nesil dinleyicinin gelişmesine birebir yansıyor.

ACME: Dünyanın hangi ülkesinde ve kimlerle bu işi icra etmek sizce daha keyifli, nedenlerinden bahsedebilir misiniz?

Cem MANSUR: Ben daha çok, müzikten ne se-

beple olursa olsun, uzak kalmış kişilerin yaşamına bu zenginliği sokma fırsatını yakaladığım yerlerde çalışmayı seviyorum. Türkiye özellikle bu açıdan önemli. Ancak, bazen de belli durumlar özellikle keyifli olabiliyor. Mesela şu anda İtalya'da Puccini Festivali'nde bir prodüksiyon yönetiyorum (provaları tamamladım, temsillere gidip geliyorum). Bu müziğin vatanında, bestecinin evinin hemen yanında, bu müziğin en iyi yorumcularıyla çalışmanın özel bir tatmin sağladığını da söylemek gerek.

ACME: Klasik Batı Müziği'ni icra etme konusunda Türkiye'nin konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cem MANSUR: Konservatuarlarda müzisyenler çok iyi bir seviyede yetişiyor. Dünyanın en iyileriyle kendimizi kıyaslamak zorundayız ve en iyileri kadar olmamız için hiçbir neden yok. Ancak sorun devletin kurumlarında. Müzik, rekabet ortamında yeşerir. Çenç müzisyenlerin, bu kadar ihtiyaç olan bir toplumda, orkestralarda yer bulamaması ciddi bir sorun. Potansiyelin en iyi şekilde değerlendirildiğini söylemek imkansız.

ACME: Yönettiğiniz orkestraları bir sınıf, sizi de bu sınıfın öğretmeni kabul edersek, en değerli öğrenciniz hangi enstrüman olur?

Cem MANSUR: Ben orkestrayı bir sınıf olarak değil, toplu-

mun bir aynası olarak görmeyi tercih ediyorum. Bu toplumda her bireyin özellikleri ve sorumlulukları farklı.

ACME: Uluslararası Çocuk Senfoni Orkestrası'nı kurarken beklentileriniz, hayalleriniz, planlarınız neydi?

Cem MANSUR: Bu proje, şu anda çalışmalarında olduğum Ulusal Gençlik Senfoni Orkestrası'nın temellerini oluşturdu. Gençlerin müzik yoluyla disiplin, sorumluluk alma ve birarada yaşama kültürlerini müzik yoluyla geliştirirken, en büyük ihtiyaç olan profesyonel müzik yaşamına hazırlanmalarını amaçlıyoruz.

ACME: Akbank Oda Orkestrası'nda yeni dinleyici kitlesi oluşturmak adına yaptığınız, uygulamak istediğiniz yeni projeleriniz var mı?

Cem MANSUR: Birkaç yıl önce başlattığımız açıklamalı konserler ve üniversitelerde yaptığımız Gençlik Konserleri ve Anadolu turnelerinin artarak devam etmesini diliyorum. Sonbahar'da, 2010 hazırlıklarının bir parçası olarak, geniş katılımlı Gençlik Konserleri düzenleyeceğiz. Bu yaz park ve meydanlarda vereceğimiz orkestra konserleri de bu amaca yönelik. İyi müziğin herkese ait olabileceğini göstermek.

ACME: Bir orkestra şefinin olmazsa olmaz özellikleri nelerdir ve diğer mesleklerden farklı olarak ye-

tenek, yaş gibi özellikler ne kadar aranır?

Cem MANSUR: Yetenekten yukarıda sözettim. Doğal bir liderlik kişiliği herhalde bu iş için faydalı. Ama öncelikle müziği derinliğine anlamaya meraklı ve analitik ama paylaşımcı bir zihniyette olması gerekir. Şeflik bazı doğal yeteneklerle, iletişim kurma, insanı yönetme sanatlarının bir birleşimi.

ACME: Aile ve arkadaş çevrenizle ilişkilerinizde de yönlendiren, baskın kişi konumunda mısınız?

Cem MANSUR: Hayır. Şef dediğiniz öyle her alanda "patronluğunu" ortaya koyan biri değil.

ACME: Kontrolü mükemmel olması gereken ve çok hassas duygular içinde olan ruh haliyle sunduğunuz eserleriniz sizi günlük hayatta yanlışlara tahammül edemez ve çok kırılabilir bir kişi olmaya itiyor mu?

Cem MANSUR: Yanlışlardan çok saygısızlığa tahammülüm yok ve müziğin bu alanda insanlara çok şey öğretebileceğine inanıyorum. Müzik eşsiz bir uygarlık taşıyıcısı. Müzik bizi kırılabilir yapan değil, insanlarla ilgili beklentilerimizi yükselten bir disiplin.

ACME: Siyasetin sesi, müziğin sesinden daha baskın çıktığı zamanlarda siz ne gibi çözüm önerileri getirebilirsiniz?

Cem MANSUR: Müzik, yaşamdan soyutlanmış bir şey değil. Siyasetin de, doğanın da, herşeyinde içinde. Biz müzisyenler olarak, başkalarının sesine saygı göstermenin, birarada yaşama kültürüne ulaşmanın kapılarını aralayabiliriz.

ACME: Müziğin çağlar öncesinde bile insan sağlığı için kullanıldığı biliniyor olmasına rağmen klasik müziğin lezzeti ve getirilerine uzak kalmak, sizce nasıl açıklanabilir? Müzik ve insan sağlığı arasında nasıl bir bağ kurarsınız?

Cem MANSUR: Müzik terapisi yüzyıllardır var. Her ne kadar her zaman bu adla tanımlanmamışsa da. Müzik insanın fiziksel varlığıyla ruhsal varlığını en kusursuz şekilde birleştiren şey. Uzak kalmaya gelince, bu, bazı önyargılardan ileri geliyor. Müziğin insanlara çok doğrudan hitab ettiğini, konservatuara gitmeden de sonuna kadar keyif alınabileceğini unutuyorlar.

ACME: Müziğin sağlıkla ilişkisinden bahsetmişken siz sağlığınız için nelere dikkat ediyorsunuz? Kendinize ait reçeteleriniz var mı?

Cem MANSUR: Sağlığım konusunda çok fazla bir şey yaptığımı söyleyemem. Sağlıklı beslenmeyle iyi beslenmeyi, çok hevesli bir aşçı olarak iyi bağdaştırdığıma inanıyorum. En azından spor konusunda müthiş tembel olduğumu söylemeliyim.

ACME: Tıp alanına mensup okuyucularımız için söylemek istediğiniz şeyler var mı?

Cem MANSUR: Herkese olan mesajım gibi: Müziği yaşamınızdan uzak tutmayın. "Mucize İlaç" sandığımızdan da yakınınızda. □